

XVIII.

ANORDNING FOR ALMUE-SKOLEVÆSENET PAA LANDET I DANMARK.

AF 29. JULI 1814.

VI FREDERIK DEN SIETTE, AF GUDS NAADE, KONGE TIL DANMARK, ETC. GIØRE VITTERLIGT:

At, som det stedse blev en vigtig Gienstand for Vor landsfaderlige Omhu, at Statens tilvoxende Ungdom betimeligen lærtes at kiende, hvad Enhver skylder Gud, sig Selv og Andre, og hvorledes Han ved retteligen at bruge sine Evner kunde blive gavnlig for Borgersamfundet; saa have Vi, med lige Nidkierhed som Danmarks fremfarne Konger, bestræbt Os for, at Almue- og Borger-Skolevæsenet, ikke mindre end det lærde Skolevæsen, maatte bringes til mueligste Fuldkommenhed.

En Plan er saaledes forlængst bleven lagt til en hensigtsvarende Inddeling af Skoledistricterne paa Landet og til de faste Skolers Formerelse og Forbedring; de Midler ere nøie grandskede, ved hvilke stadig Skolegang og behørigt Opsyn med det hele Almue-Skolevæsen kunde fremmes; at duelige Lærere dertil kunde dannes, var Øiemedet med de flere Skole-Seminariers Oprettelse; og paa det at Ungdommens troe Veiledere kunde arbeide med Lyst, bleve deres Kaar bestemte, og Kilder til deres passende Lønning omhyggeligen opsøgte.

Denne Plan tilkiendegives i det provisoriske Reglement for Almue-Skolevæsenet paa Landet i Sielland og flere Øer af 10de October 1806.

Efterat de Grundsætninger, paa hvilke forommeldte Reglement var bygget, ved flere Aars Erfaring ere blevne prøvede, have Vi fundet det passende, at lade Reglementets Indhold med nogle yderligere Bestemmelser inddrage saavel i denne Vor Anordning for Skolevæsenet paa Landet, som i en anden Anordning for Almue- og Borger-Skolevæsenet i Kiøbstæderne, hvilken ved Siden af denne udgaaer.

Det er med Overbeviisning om disse prøvede Grundsætningers Fasthed og med glad Forhaabning, at deres troelige Anvendelse skal udbrede sand Religiositet og fremkalde borgerlige Dyder, at Vi herved allernaadigst befale følgende i Henseende til Almue-Skolevæsenet paa Landet i Vort Rige Danmark.

FØRSTE CAPITEL. OM SKOLEDISTRICTER, FASTE SKOLER OG OMGANGS-SKOLEHOLD.

§. 1.

Skoledistricterne paa Landet bør, saavidt Stedernes Beliggenhed det tillader, inddeles saaledes, at de, der skulle undervises i Skolen, ikke have længere Vei dertil fra deres Hiem end $\frac{1}{4}$ Miil. Saa skal der og ved Inddelingen tages Hensyn til de Unges Antal, saa at ikke flere henlægges til een fast Skole, end at det kan blive mueligt for Skolelæreren at have det fornødne Opsyn med Børnene og tilbørligen undervise dem. Hvor Børnenes Antal maatte befindes at blive uforholdsmæssigt stort for een Skole, og det dog ansees for bekosteligt at oprette nogen anden efter lige Plan, bør en Hjelpe-Skole anlægges for Børn af Underviisningens nederste Classe.

§. 2.

I de Sogne, hvor Stederne ere saa adspredte, eenlige og langt fra hinanden beliggende, at det fornødne Antal af Skolelærere efter 1ste §phs Forskrift ikke kunne ansættes uden alt for stor Byrde for Beboerne, maae Omgangs-Skolehold finde Sted. Disse Sogne skulle desuagtet inddeles i visse Skoledistricter efter de i §. 1 fastsatte Bestemmelser, og Omgangs-Skoleholdet bestaae deri, at en og samme Skolelærer bliver anviist 2 eller i det høieste 3 Skoledistricter, i hvilke han skal give Underviisning.

En saadan Skolelærer skal, hvor det bekvemmeligt kan skee, forskaffes i et af de ham anviiste Districter Skole og fast Boepæl for sig og Familie i Overeensstemmelse med denne Anordnings Forskrift; og i hvert af de andre ham tillagte Skoledistricter skal opføres en Skolestue paa 2 til 3 Fag efter Børnenes Antal; og skal han, medens han giver Underviisning i de Districter, i hvilke han ikke selv har Boepæl, nyde frie Kost og Nattehold efter Omgang hos Gaardbeboerne. Disse bør derfor nyde efter rimelig Beregning en passende Godtgjørelse, som bliver at udrede paa samme Maade som de øvrige Udgifter til Skolevæsenet i Sognet.

§. 3.

Til en saadan Inddeling af Skoledistricterne i de vedkommende Sogne og til de fornødne Bestemmelser angaaende Omgangs-Skolehold, hvor saadant maatte ansees nødvendigt, samt til Skolelærernes anstændige Lønning bør vedkommende Amtmand og Amtsprovst, hvor dette ikke allerede er skeet, snarest mueligt udkaste en fuldstændig Plan og forelægge samme til Vort Danske Cancellies Approbation.

Ved denne Plan bliver tillige at tage Hensyn til, at samtlige Degnekald paa Landet, som blive ledige, skulle nedlægges, og Indkomsterne anvendes til Skolevæsenets Fremme; saavel som og til de øvrige i denne Anordning fastsatte Bestemmelser om disse Gienstande.

§. 4.

Hvor Degnekald ere ledige, eller hvor Kirkesanger og Skolelærere ere beskikkede med den Betingelse, at de skulle underkaste sig de Forandringer i Henseende til Skoledistricter og Embedsindkomster, som nærmere ved en nye Anordning om Skolevæsenet vorde fastsatte, skulle ovennævnte Planer, naar de af Vort Danske Cancellie ere approberede, strax gaae i Opfyldelse.

Og bør ligeledes, hvor flere Skolars Oprettelse eller en anden Forde-
ling af skolesøgende Børn findes uundgaaelig nødvendig, dette, efterat Planen er bifaldet, strax skee, dog uden Tab for de allerede beskikkede Skoleholdere.

I andet Fald bør Forandringen udføres efterhaanden, som Degnekald i et og andet Sogn vorde ledige; dog bør vedkommende Amtmand og Amtsprovst til Vort Danske Cancellie indsende Forslag til en midlertidig Forbedring i Skoleholderens Lønning, hvor saadant til deres tarvelige Underhold maatte ansees uundgaaeligen nødvendigt, indtil forommeldte, i Overensstemmelse med denne Anordning udarbejdede Planer ved Degnekaldenes Vacance i det Hele kunne bringes i Udførelse.

§. 5.

Fordrer Beliggenheden eller andre særdeles Omstændigheder, at Stykker af 2 eller flere Sogne maae inddrages under eet Skoledistrict, bør dog ethvert Stykke forblive i samme Sogne-Forbindelse som hidtil, og dets Beboere kun i Henseende til Skolevæsenet, og hvad der til samme skal ydes, henhøre til det Sogn, hvori Skolen er beliggende; men Offer og Accidentser forblive ved det Kirkesanger-Embed, hvortil de fra andre Sogne henlagte Afdelinger forhen henhørte.

§. 6.

Det bør paasees, at der til hver Skole have beqvemme Veie eller Stier, samt at disse istandsættes, vedligeholdes, og, naar Sne er falden, opkastes, saaledes at de Børn, der søge Skolen, kunne komme frem til denne. Skulde det findes nødvendigt at anwise nogen nye Skolestie over en Mark, hvor der hidtil ingen har været, bør Grundens Besidder ei hindre saadant; men dersom han formener, at den ikke behøves, da afgjøres Sagen paa den Maade, som Vei-Forordningen af 13de Decbr. 1793 §. 18 foreskriver.

ANDET CAPITEL.

OM UNGDOMMENS ANTAGELSE OG FORDELING I SKOLERNE
OG OM TIDEN TIL UNDERVIISNINGEN.

§. 7.

Intet Barn maae antages i Skolen, førend det, efter den Protocol, Skolelæreren ifølge den ham tillagte Instructions 20de §. (Litr. A) er for-

pligtet at holde, har fyldt det 6te Aar; men det staaer til Forældrene eller dem, der træde i disses Sted, om de ville udsætte Barnets Skolegang, indtil det er 7 Aar gammelt.

Iøvrigt skal Ungdommen antages i Skolen enten til 1ste May eller 1ste Novbr., efterat den i 4de Capitel anordnede offentlige Prøve er forbi. Paa andre end disse to fastsatte Tider antages den ikke, naar ingen særdeles Omstændigheder saasom: Opholdsstedets Forandring eller Barnets Sygdom maatte gøre en Undtagelse nødvendig.

§. 8.

Børnene inddeles, i Forhold af deres Alder samt Kundskaber og Færdigheder, i to Classer, i hvilke der gives særskilt Underviisning, saaledes som herefter i §. 24 er anordnet.

§. 9.

Læretimerne i Skolerne skulle være følgende: fra 1ste Marts til sidste October, fra Klokken 8 til 11 om Formiddagen og fra Klokken 1 til 4 om Eftermiddagen. Fra 1ste Novbr. til sidste Februar, fra Klokken 9 til 12 om Formiddagen og fra Klokken 1 til 3 om Eftermiddagen.

Dog skal det være Amtsskoledirectionerne efter Skolecommissionens Forslag tilladt at bestemme saadanne Forandringer i de daglige Skoletimers Berammelse, som efter ethvert Steds særdeles Beskaffenhed maatte ansees meest passende. Kun at ingen Afkortning skeer i det Timetal, som efter denne Anordning dagligen skal anvendes til Børnenes Underviisning. Skulde i saadant Tilfælde Amtsskoledirectionen og Sognecommissionen være af ulige Meninger, da henstilles Sagen til Vort Danske Cancellies Afgjørelse.

§. 10.

Hver Classe bør søge Skolen 3 fulde Dage om Ugen; dog maae det, hvor særdeles Omstændigheder tale derfor, tillades, at den ene Classe søger Skolen om Formiddagen og den anden om Eftermiddagen, naar Sognecommissionen foreslaar saadant, og Amtsskoledirectionen deri er enig.

Er Amtsskoledirectionen og Sognecommissionen heri af ulige Meninger, da henstilles Sagen ligeledes til Vort Danske Cancellies Afgjørelse.

§. 11.

I 4 Uger fra Kornhøstens Begyndelse at regne ophører Skolegangen, paa det at Børnene i den Tid kunne være deres Forældre eller Huusbønder til Hielp ved Høstarbeidet, og Skolelærerne tillige have Leilighed til at udvide deres egne Kundskaber.

§. 12.

Forældre og Huusbønder, som ere Gaardbrugere, maae have Ret til at beholde deres Børn og Tyende, som ere over 10 Aar gamle og beviisligen

bruges til Markarbeide, hiemme fra Skolen 2 til 3 Uger i Sædetiden om Foraaret og 3 til 4 Uger om Efteraaret; alt efter den for Sognet anordnede Skolecommissions (§. 36) paa locale Omstændigheder grundede Bestemmelser.

§. 13.

For Børnene i øverste Classe skal om Sommeren fra 1ste Junii indtil Høstferiernes Begyndelse ikkun holdes Skole 2 fulde Dage om Ugen, hvilke Dage bestemmes af Amtsskoledirectionen paa Sognecommissionens derom giorte Forslag.

TREDIE CAPITEL.
OM UDEBLIVELSE FRA SKOLEN OG OM SKOLEBØRNE-
NES KIRKEGANG.

§. 14.

De Børn, som have smittende Udslæt, maae ei, forinden de ere helbredede, besøge Skolen, og bør, om de der indfinde sig, strax af Skolelæreren hiemvises; ligesom og denne har at anmelde saadant for Sognets Skolecommission, som bør drage Omsorg for, at saadanne Børn vorde helbredede. Sognecommissionen er bemyndiget til at mulctere de Forældre eller Huusbonder, som vise sig forsømmelige i Hensyn til saadanne Børns Helbredelse, fra 2 Rbm. til 2 Rbdlr. S. V. ugentlig, hvilke Mulcter tilfalde Skolecassen.

For de uformuende Forældre skal den til Børnenes Helbredelse fornødne Bekostning udredes af Fattigcassen.

§. 15.

Bliver noget Barn sygt af Kopper, Meslinger, Forraadnelsfeber, Blodgang, Kighoste eller nogen anden saadan smitsom Sygdom, da maae det ikke komme i Skolen, førend 3 Uger efterat det er helbredet, og Sygdommen er ophørt i Huset.

§. 16.

Paa det at intet Barn ved at flytte fra et Sogn til et andet skal kunne unddrage sig fra den anordnede Skolegang, skulle de vedkommende nærmeste Foresatte være pligtige til inden 8te Dage at melde for et af vedkommende Skolecommissions-Medlemmer ethvert Barn, der maatte komme til dem fra en anden Sognecommissions District, og ligeledes ethvert Barn, der kommer fra dem andetsteds, under en Mulct af 2 Rbm. til 2 Rbdlr. S. V. ugentlig efter Sognecommissionens Bestemmelse.

§. 17.

Da Børnene i enhver Classe skulle undervises paa eengang, og Skolens Indretning ikke tillader, at det, som til bestemt Tid bør læres, særskilt kan

vorde gennemgaaet med dem, som udeblive fra den fælles Underviisning; saa er det nødvendigt, at alle Børn, dersom de skulle have Nytte af deres Skolegang, flittigen og uafbrudt besøge Skolen i den foreskrevne Tid.

Paa det at denne Hensigt kan opnaaes, bør Præsterne hvert Halvaar, den første Søndag efterat Examen i Skolen er bleven holdt (§. 25), fra Prædikestolen advare Forældre, Værger og Huusbonder om at holde deres Børn og Tyende til stadig Skolegang, og paa en passende Maade forestille Menigheden Nytten og Nødvendigheden af denne Foranstaltning. De Forældre, Værger eller Huusbonder, som desuagtet uden beviislig gyldig Grund holde deres Børn eller Tyende fra Skolen, skulle efter Skolecommissionens Sigelse bøde 3 Rbsk. S. V. første Gang for hver Dag Barnet eller Tyendet er udeblevet; men vedblive de saadan Overhørighed, da skulle Bøderne for gientagne Forsømmelser forhøies af Commissionen til 6, 12 og 24 Rbsk. S. V. daglig for hvert Barn, som er holdt fra Skolen.

Som gyldige Grunde for Udeblivelse fra Skolen antages Sygdom, haardt Veir og ufremkommelige Veie.

Dem, som ei formaae at betale Mulcterne, foranstalter Amtmanden efter Commissionens Anmeldelse derom straffede paa Kroppen efter Forordningen af 6te Decbr. 1743, første og anden Gang med Fængsel paa Vand og Brød og for oftere gientagen Forseelse med Tvangs-Arbeide.

Skulde det Tilfælde indtræffe, at et skolepligtigt Barn aldeles ikke var at bringe til stadigen at søge Skolen, bør Amtsskoledirectionen indberette saadant til Vort Danske Cancellie, som bemyndiges til at foranstalte det videre fornødne i denne Henseende.

§. 18.

Forpligtelsen til at lade Børn eller Tyende søge Almueskolerne, bortfalder for dem, som ved en Student, seminaristisk oplært Skolelærer eller paa anden Maade saaledes drage Omsorg for deres Børns, Myndlingers eller Tyendes Underviisning, at Amtsskoledirectionen efter indhentet Oplysning fra Sognecommissionen finder anden Skolegang for disse ufornöden.

§. 19.

Forældrene kunne selv tage de mindre Børn med sig i Kirken; men de, som høre til den øverste Classe i Skolen og ere over 12 Aar gamle, skulle om Søn- og Helligdagene møde Skolelæreren ved Kirken og følge ind med ham samt forblive der, saalænge Gudstjenesten varer. Forsømmer nogen af disse, 2 Gange efter hinanden, Kirkegangen, maae efter Sognecommissionens Bestemmelse de samme Mulcter anvendes, som ved §. 17 ere fastsatte i Henseende til Skoleforsømmelser. Iøvrigt skal Skolelæreren anwise saa mange af dem Plads i Choret, som foruden Confirmationsbørnene der kunne rummes; og han bør dertil især vælge dem, som have de bedste

Stemmer og kunne bedst holde Tonen i Sangen. Til Brug for Skolebørnene bør Kirkepatronen forsyne Choret med de fornødne Bænke.

§. 20.

Naar Forældre eller Huusbønder undertiden maatte behøve et Barn om Søn- eller Helligdagene for at have Tilsyn i Huset, skal det være dem tilladt at beholde samme hiemme; dog saaledes, at det Barn, som har været hiemme den ene Søndag, kommer den næste i Kirken, hvormed Skolelæreren skal have behørigt Tilsyn.

§. 21.

Paa det at Skolegangen ikke skal afbrydes ved Liigfærd, Barnedaab eller Brudevielser, bør i alle de Districter, hvor Skolelærerne forrette Kirkesanger-Embedet, Ligene være Klokken 11½ paa Kirkegaarden; og paa Søndage ovenmeldte Kirkeforretninger berammes til lige Tid.

Ved saadanne Leiligheder skal Læsningen i Skolen ophøre Kl. 11 om Formiddagen, og om Eftermiddagen først begynde Kl. 1½; hvilket Skolelæreren Dagen i Forveien har at tilkiendegive vedkommende Skolebørn.

FIERDE CAPITEL.

OM UNDERVIISNINGEN OG OM SKOLEBØRNENES OFFENTLIGE OVERHØRELSE SAMT UDGANG AF SKOLEN.

§. 22.

Ved Børnenes Underviisning skal der i Almindelighed tages Hensyn til at danne dem til gode og retskafne Mennesker, i Overeensstemmelse med den evangelisk-christelige Lære; samt til at bibringe dem de Kundskaber og Færdigheder, der ere dem nødvendige for at blive nyttige Borgere i Staten.

I denne Henseende blive samtlige Skolelærere at meddele den af Os allernaadigst anordnede Instruction, som foreskriver dem deres Pligter og omhandler den Underviisningsmaade, de have at bruge; ligesom det og paa-ligger de vedkommende Skolecommissioner at vaage for, at denne Instruction nøiagtigen efterleves.

§. 23.

Der skal i Skolerne undervises i Religion, Skrivning og Regning samt Læsning; ogsaa bør Skolelærerne vejlede Børnene til ordentlig Sang.

Ved Læsningen skulle fornemmeligen saadanne Bøger benyttes, som kunne give Anledning til at danne Børnenes Sindelag, og som indeholde et kort Begreb om deres Fædrelands Historie og Geographie, samt meddele dem Kundskaber, der kunne tiene til Fordømmes Udryddelse og blive dem til Nytte i deres daglige Haandtering; og bør der ved al Underviisning søges Leilighed til passende Forstands-Øvelser for de Unge.

I de Skoler, hvor Lærere, der ved de af Os allernaadigst auctoriserede Skolelærer-Seminarier have nydt Underviisning i Gymnastik eller paa anden Maade have erhvervet sig den Duelighed, som udfordres til deri at give Underviisning, ere ansatte, skulle Børnene veiledes af Skolelærerne til gymnastiske Øvelser, saasom Løbe-, Springe-, Klavre-, Svømme- og militaire Øvelser. Til disse Øvelser bør, naar den iøvrigt befalede Skoleunderviisning er tilendebragt, anvendes, saavidt Veirliget det tillader, een Time dagligen, saaledes at hver Classe af Skolebørnene heri nyder ugentligen Underviisning i 3 Timer; dog at Børnene af øverste Classe, efter den i §. 13 indeholdte Bestemmelse, fra 1ste Junii indtil Høstferien ikkun nyde denne Underviisning 2 Timer ugentligen; og bør iøvrigt til Svømmeøvelser, forsaavidt Leilighed dertil gives, efter Sognecommissionernes paa de locale Omstændigheder grundede Bestemmelser, nogle Eftermiddage om Sommeren anvendes.

Ved enhver Skole bør, saavidt Omstændighederne tillade, anskaffes en Plads af 800 til 1200 Alen, som jevnes og ved Belægning med Sand eller paa anden hensigtsvarende Maade gøres skikket til gymnastiske Øvelser; ogsaa bør de allernødvendigste Apparater til saadanne Øvelser ved enhver Skole, hvor Gymnastik indføres, anskaffes efterhaanden paa Skolecassens Bekostning.

De blant Skolelærerne, som give Skoleungdommen hensigtsvarende Underviisning i gymnastiske Øvelser og tillige udmærke sig i de øvrige Dele af Skoleunderviisningen samt Skoledisciplinen, bemyndiges Amtsskole-directionen til, engang om Aaret, at opmuntre ved extraordinaire Belønninger af indtil 20 Rbdlr. S. V.

§. 24.

Til Skolens første eller nederste Classe høre alle smaae Børn, (dog intet Barn, som er yngre end 6 Aar), tilligemed de Børn, som ikke endnu have lært at læse tydeligt og at skrive Tal og Bogstaver, samt ikke have giennemgaaet Luthers Catechismus og de vigtigste bibelske Historier.

I den anden eller øverste Classe optages de, der have erhvervet forom-meldte Kundskaber. Saafremt de imidlertid ere under 10 Aars Alder, overlades det til Skolecommissionens Skiønnende, hvorvidt de, denne unge Alder uagtet, maae optages eller ikke.

§. 25.

Børnene skulle 2de Gange om Aaret, nemlig i April og October Maaneder, i den for Sagnet anordnede Skolecommissions Nærværelse offentlig overhøres og gøre Rede for, hvad de have lært. Ved saadan offentlig Prøve, som bør afholdes paa den af Amtsskole-directionen opgivne Maade og i alle Skoler være fuldført forinden 1ste May og 1ste Novbr., skal det paaskiønnes, hvilke der i hver Classe have lært meest, og hvis Flid,

Sæder og Opførsel have været de bedste; saavel som hvorvidt de, der ville udskrives af Skoleprotocollen, have erhvervet de fornødne Kundskaber, eller om de behøve endnu at forblive i Skolen. Lister over disse Examiners Udfald bør indsendes til Amtsskoledirectionen tilligemed de iøvrigt befalede Beretninger.

Og maae intet Barn antages til Confirmation, førend Skolecommissionen ved den afholdte Halvaars-Examen har fundet, at det kan udskrives af Skolen; og intet Barns Skolegang ophøre, førend det har været til Confirmation, med mindre at Barnet er 13 Aar gammelt og tillige ved de i denne § ommeldte offentlige Overhørelser findes at have de i §. 23 befalede Kundskaber fuldkommen inde; i hvilket Tilfælde det efter Commissionens Bestemmelse fritages for den almindelige Skolegang, uagtet det formedelst Alderen endnu ikke kan antages til Confirmation; dog saaledes, at det indtil Confirmationen skal være pligtigt til at besøge Skolen 2de Dage maanedligen for at repetere, hvad det har lært.

§. 26.

De Forældre, Værger eller Huusbonder, som uden beviislig gyldig Grund lade deres Børn eller Tyende udeblive fra de Overhørelser, som enten her ere befalede i §. 25, eller af Biskoppen og Amtsprovsten anstilles paa disses aarlige Omreise, skulle efter Skolecommissionens Sigelse bøde fra 2 Rbm. til 1 Rbdlr. S. V. for hvert Barn, som udebliver.

§. 27.

Ethvert Barn skal, forinden det ansees modent til at udskrives af Skolen, kunne gjøre tilstrækkelig Rede for det, som efter §. 23 skal læres i Skolerne.

Ogsaa skal ethvert Barn, som udskrives af Skolen, meddeles af Sognets Skolecommission en Attest, saavel om de Kundskaber, det i Skolen har erhvervet sig, som om dets Opførsel under Skolegangen. Paa denne Attest, der skrives paa det stemplede Papiir, der er foreskrevet for Skudsmaal, og som meddeles fattige Børn paa vedkommende Skolecasses Bekostning, skal anføres Vidnesbyrd fra vedkommende Sognepræst om Barnets Fliid og Forhold under Forberedelsen til Confirmationen samt de videre Skudsmaal, som bemeldte Person, af Præster og Huusbonder, i Overensstemmelse med Lovgivningen, i Fremtiden skulde meddeles.

§. 28.

For den Ungdom, som har været til Confirmation, men desuagtet ønsker at blive ved at søge Skolen, for der at øve sig videre i Skrivning eller Regning eller tage Deel i anden nyttig Underviisning, skal der efter Overlæg med Skolecommissionen holdes Vinterskole 2de Gange om Ugen. Til denne Underviisning bør anvendes een Time hver Gang, saaledes at der gives een Time ugentlig til Mandspersoner om Aftenen og een Time til Pigerne om Dagen, alt efter Sognets Skolecommissions nærmere Bestemmelse.

FEMTE CAPITEL.
OM SKOLEDISCIPLINEN.

§. 29.

Børnene skulle møde i Skolen til de bestemte Tider, reenligen og sømeligen paaklædte; samt medbringe de Bøger, som de der bruge, saasom ABC-Bogen, Luthers Catechismus, Lærebogen i Religionen, Psalmebogen eller hvilke andre Bøger, der i Fremtiden allernaadigst for dem maatte anordnes.

§. 30.

Naar Skolebørn ikke holdes reenlige, bør deres Forældre, Værger eller Huusbonder, ifald disse findes at have Skyld deri, betale en Mulct af 4 til 8 Rbsk. S. V. efter Skolecommissionens Sigelse for hver Gang de i denne Henseende findes i Brøde.

§. 31.

Børnene skulle vise Skolelæreren Ærbødighed og Lydighed og nøie rette sig efter de Forskrifter, han maatte give i Henseende til god Ordens Vedligeholdelse i Skolen.

§. 32.

Alle haarde Straffe-Instrumenter i Skolerne skulle afskaffes, og ingen Mishandling mod Børnene finde Sted. Men naar et Barn begaaer nogen Feil, da bør Skolelæreren søge at rette det ved Formaninger; og naar disse ikke frugte, straffes Barnet saaledes, som i Instructionen for Skolelærerne bestemmes.

Skulde nogen Skolelærer forsee sig ved at bruge haard og vilkaarlig Adfærd mod et Barn, da have dets Forældre, Værge eller Huusbond i dette, som i andre Tilfælde, hvor de maatte finde sig befoiede til Anke over Skolelæreren, at henvende sig til Sognets Skolecommission, som efter at have undersøgt Klagens Rigtighed drager Omsorg for, at Skolelæreren, saafremt han findes skyldig, vorder straffet med Irettesættelse, Mulct eller Afsættelse efter Omstændighederne.

§. 33.

De Børn, som udmærke sig ved god Opførsel og Fliid, skulle af Skolelæreren ved passende Midler opmuntres, i Overensstemmelse med det, som desangaaende i Instructionen for Skolelærerne er anordnet.

SIETTE CAPITEL.
OM TILSYNET MED SKOLEVÆSENET.

§. 34.

Opsynet over et Amts Skolevæsen paa Landet paaligger Amts-skoledirectionen. Denne skal bestaae af Amtmanden og Amts-

provsten; men ere 2de Amtsprovster i eet Amt beskikkede, udgiøre hver af disse for sit District med Amtmanden en Skoledirection.

§. 35.

Hver Skoledirection skal samles paa Amtmandens Boepæl een Gang hvert Fierdingaar, med mindre indtrufne Omstændigheder oftere maatte giøre dens Samling fornøden. I disse Samlinger skulle alle de Sager foredrages og afhandles, som ere henlagte til bemeldte Directions Beslutning eller endelige Afgiørelse.

§. 36.

Det nærmeste Tilsyn med Almueskolevæsenet bør paaligge Skolecommissionerne, hver i sit Sogn. Disse Commissioner skulle bestaae af Sognepræsten, der har Forsædet, og samtlige Skolepatroner i Sognet samt af een eller to Skoleforstandere.

§. 37.

Skolepatroner ere de, som eie 32 Tønder Hartkorn, frit eller ufrit, i Skoledistrictet, eller derover, naar de tillige bekiende dem til den protestantisk-christelige Religion. Er ingen saadan Skolepatron i Districtet, eller Skolepatronen boer udenfor Sognet og selv ønsker at fritages for Skolepatronatets Forretninger, da bør Amtsskoledirectionen efter indhentet Oplysning udnævne en saadan Mand, helst af Sognets Grundeiere, som maae formodes bedst at kunne medvirke til Skolecommissionens Øiemed, til at indtræde i samme som Skolepatron.

De saaledes beskikkede Skolepatroner skulle vedblive i det mindste i 2 Aar.

§. 38.

Skoleforstanderne skulle vælges af Amtsskoledirectionen blandt de hæderligste Bønder i Sognet. De vedblive dette Ombud i det mindste i 2 Aar.

§. 39.

Sogdenes Skolecommissairer skulle, hver i sin Kreds, vaage for alt det, som kan have Indflydelse paa Skolevæsenets Bedste og Fremme, efter den Veiledning, som de dem foreskrevne Regler give.

§. 40.

Dersom nogen troer sig beføiet til at klage over en eller anden af Sogdenes Skolecommissioner, bør han andrage saadant for Amtsskoledirectionen.

Finder denne, at Commissionen eller noget Medlem af samme forsætlig har tilsidesat sine Pligter, skal den være bemyndiget til at dictere den Paagiældende en Mulct indtil 10 Rbdlr. S. V.; og ifald Forseelsen er grov eller gientåges, at fordoble Mulcten; men skeer det oftere, da skal den indberette

Sagen til Vort Danske Cancellie, paa det at de Skyldige kunne blive tiltalte ved Retten og der dømte til fortient Straf.

Iøvrigt skulle de Kiendelser, som Amtsskoledirectionen har Ret til at afgive, være inappellable, naar de ikke angaae mere end 10 Rbdlr. S. V. Beløb; men dersom Gienstanden er større, bør Sagen, saafremt de Paagiældende begierer det, andrages for Vort Danske Cancellie til videre Resolution.

§. 41.

Grevskaberne og Friherskaberne høre ogsaa i Henseende til deres Skolevæsen under Amternes Skoledirectioner; dog skulle Greverne og Friherrerne være berettigede at tiltræde Directionerne for det eller de Amter, hvori deres Lehne ere beliggende.

§. 42.

Biskopperne skulle fremdeles have nøie Tilsyn med samtlige Skoler i de dem anbetroede Stifter og være pligtige til at undersøge disses Tilstand, saavel ved deres Visitatser som ved enhver anden Leilighed. De skulle ogsaa være berettigede til fra Amtsskoledirectionerne og tillige igiennem disse fra Sogdenes Skolecommissioner at indhente alle de Efterretninger, som i Anledning heraf maatte ansees fornødne.

Iøvrigt bør de vaage over, at Skolevæsenet i Overeensstemmelse med disse Vore allernaadigste Forskrifter fremmes, og at mødende Hindringer efter Muelighed ryddes af Veien. Saa skulle de og paa deres Visitatser overhøre Ungdommen, og til Vort Danske Cancellie indsende deres Beretninger om, hvorledes de have befundet enhver Skoles Ungdom underviist.

§. 43.

Bestyrelsen af det hele Almueskolevæsen i Vort Rige Danmark forbliver under Vort Danske Cancellie, som aarligen har at forelægge Os en Udsigt over sammes Tilstand.

SYVENDE CAPITEL. OM SKOLELÆRERNES BESKIKKELSE.

§. 44.

Ingen maae antages til Skolelærer, med mindre han besidder de fornødne Egenskaber til vel at forestaae et saadant Embede, og allerede er indtraadt i sit 21de Aar. Til den Ende bør enhver, som ønsker at blive Skolelærer, for Vedkommende med paalidelige Attester godtgjøre sin Alder, sin Duelighed og sit gode Forhold.

§. 45.

Naar et Skolelærer Embede vorder ledigt, bør den, som dertil er Kaldsberettiget, uopholdeligen anmelde Vacancen for de i Stiftet værende af Os allernaadigst auctoriserede Skolelærer-Seminariers Forstandere og meddele

disse en nøiagtig Beretning om Embedets Beskaffenhed og Indkomster. Enhver af bemeldte Forstandere har da strax paa saadan Anmeldelse at underrette Vedkommende om alle, der fra Seminariet dimitterede, Seminarister, som paa den Tid ere tjenstledige, samt om de Vidnesbyrd, der bleve disse tilkiendte ved deres Udgang af Lærestalten; og blandt disse saaledes opgivne Seminarister paaligger det den Kaldsberettigede at udvælge en til at ansættes i det ledige Embede. Undtagelse herfra kan allene finde Sted til Fordeel for en andetsteds beskikket Skolelærer, saafremt denne enten er oplært paa et af Os allernaadigst auctoriseret Seminarium, eller efterat være beskikket til Skolelærer har nydt Underviisning ved en af de Præster, som det af Vort Danske Cancellie er overdraget at give allerede ansatte Skolelærere en bedre Dannelselse; dog bør han ved afholdt Examen være duelig befunden, og om sit Forhold som Skolelærer have fordeeltigt Vidnesbyrd fra vedkommende Sogns Skolecommission.

Det paaligger Biskopperne, forinden de vedkommende Skolelærere meddeles Collats, at paasee, at disse Bud ere efterlevede.

§. 46.

De, som ved et eller andet, af Os allernaadigst auctoriseret, Skolelærer-Seminarium ere blevne examinerede, og derfra have erholdt Attester om deres Duelighed, skulle, naar de kaldes til Skolelærere, fritages for videre at examineres ved Embedets Tiltrædelse, saafremt de dertil beskikkes inden et Aar, efterat de have forladt Seminariet. Men skeer det sildigere, da skulle de igen prøves, enten i Seminariet eller af Amtsskoledirectionens geistlige Medlem, og dem meddeles nyt Visnedbyrd om deres Beqvemhed til at under-vise Ungdommen, forinden der af Biskoppen meddeles dem Collats.

De, som ellers kaldes til at være Skolelærere, skulle ligeledes, forinden dem af Biskoppen maae meddeles Collats, examineres af forbemeldte geistlige Embedsmand; og bør det ved saadan Overhørelse tillige prøves, hvad Færdighed den, som examineres, besidder i at catechisere for Almuen.

§. 47.

Enhver, der attraaer at beskikkes til Skolelærer paa Landet, men dog ikke har nydt Underviisning ved noget af Os allernaadigst auctoriseret Skolelærer-Seminarium, bør i det mindste

- a) kunne læse tydeligt og med Færdighed i en saadan Tone, som viser, at han forstaaer, hvad han læser, og som kan vedligeholde Opmærksomheden;
- b) kunne fornuftigt og med egne Ord forklare Luthers Catechismus og Lærebogen i Religionen;
- c) forstaae at regne vel de 4 Specier og regula de tri;
- d) skrive en reen og læselig Haand;
- e) skrive sit Modersmaal grammaticalsk og

- f) synge de almindeligste Psalmer rigtigt og i en reen Tone; hvilket sidste især skal fordres af dem, der tillige beskikkes til Kirkesangere.

§. 48.

Den, der er berettiget til at kalde Skolelærer, bør kalde en dertil duelig Person inden 6 Uger, efterat Vacance i Embedet er indtruffen.

Befindes den, som er kaldet, ved Prøve at være uduelig, bør en anden inden 3 Uger bringes i Forslag.

Skeer dette ei, eller ere i første Fald 6 Uger forløbne, uden at nogen er bleven udnævnt af den Kaldsberettigede, da kalder Amtsskoledirectionen i dennes Sted.

I Tilfælde af Vacance i et Skolelærer-Embede, bør Skolen, hvis dette ikke paa anden Maade kan skee, forsynes ved nogle af de nærmest omboende Skolelærere, efter Amtsskoledirectionens Foranstaltning. Amtsskoledirectionen bemyndiges derfor til at tillægge disse Skolelærere noget af de i Vacancen faldne Indtægter.

§. 49.

I ethvert Skoledistrict skulle følgende være berettigede til at kalde Skolelærere, nemlig:

- a) De, der have funderet eller herefter fundere Skoler, som de selv underholde, og hvor de lønne Skolelærere, uden at de øvrige Hartkorns-Eiere eller Brugere bidrage noget dertil.
- b) De, som have bygget eller herefter bygge anordningsmæssige Skoler, der baade indeholde beqvemt Rum for Ungdommen og beleilig Boelig for Skolelærerne.
- c) De Lodseiere, som ene eie det Districtet underlagte Hartkorn, eller som eie i det mindste 32 Tønder Hartkorn i samme.
- d) I de Districter, hvor der ere forskiellige Lodseiere, skulle de, som eie over 32 Tønder Hartkorn, ansees som Skolepatroner og have Ret til at kalde een Gang for hver 32 Tønder Hartkorn; saa at dersom nogen har to, tre eller flere Gange saameget Hartkorn, da maae han derfor kalde ligesaamange Gange, som han har 32 Tønder Hartkorn. Derefter kalder den største Lodseier næst efter ham og saaledes fremdeles. Men i det District, som tilhører flere Lodseiere, af hvilke ikke hver eier saameget som 32 Tønder Hartkorn, skal Amtsskoledirectionen kalde i Forhold til alt det Hartkorn, som tilhører de mindre Lodseiere, nemlig een Gang for hver 32 Tønder Hartkorn.

§. 50.

Naar et Degnekald indgaaer, og dets Indkomster henlægges til Skolerne, skal den, som har Kaldsrettighed til Degnekaldet, for Fremtiden kalde Skolelærer i det Skoledistrict, i hvilket Degnen forhen boede. Har den Kaldsberettigede tillige Hartkorn i Sognet, da kalder han desuden skifteviis med de andre Lodseiere. (cfr. §. 49 d).

§. 51.

Paa det at Udgifter til nye Skolelæreres Løn saameget mueligt kunne spares, skal enhver Degn, i Overensstemmelse med hvad i Forordningen af 23de Jan. 1739 er befalet, være pligtig at modtage den Skole, som anvises ham i hans Sogn. Men findes han uskikket til at lære Ungdommen, da bør han lade Skolen forsyne ved en Substitut, som efter foregaaende Prøve af Amtsprovsten dertil ansees duelig. Vægrer Degnen sig for at opfylde denne Pligt, da bør en dygtig Skolelærer paa hans Bekostning antages af Vedkommende, og han selv efter Foranstaltning af Amtsskoledirectionen tales til at have sit Degne-Embedet forbrudt.

OTTENDE CAPITEL.

OM SKOLERNES BYGNING OG VEDLIGEHOJDELSE SAMT OM SKOLELÆRERNES LØNNING.

§. 52.

Skolestuen bør være rummelig og af en med Skolebørnenes Antal passende Størrelse. Skolelæreren bør desuden have anstændigt Huusrum for sig og Familie samt den fornødne Leilighed til 2 Køer og 6 Faar, saa og til at bevare sit Foder og Brændsel samt den ham tillagte Jords Avling.

Skolestuen bør i det mindste være 4 Alen høi fra Gulvet til Bielkerne.

Taget, Dørre og Vinduer bør være tætte, og de sidste saaledes indrettede, at de kunne lukkes op. Gulvet bør være enten af Bræder eller Muursteen, satte paa Kant. Grunden, paa hvilken Gulvet lægges, bør være opfyldt med Gruus eller strid Sand indtil $\frac{1}{2}$ Alens Høide over den udvendige Jords Overflade.

Ved Skolebygningen skal, saavidt Omstændighederne tillade, anskaffes en Haugeplads af $\frac{1}{2}$ til 1 Skieppe Lands Størrelse til Brug for Skolelæreren.

Den fornødne Bygge- og Haugeplads maae i de Byer, hvor Gaderne ikke ere udskiftede blant Beboerne, tages af Gadejorden, naar den dertil er beqvem. Paa de Steder, hvor Bygge- og Haugeplads skal kjøbes, bør Landvæsens-Commissionen i Overværelse af Amtsprovsten udsee den fornødne Plads og søge at mægle Forening med Vedkommende om dens Afstaaelse for billig Betaling; men, hvis saadan Forening ikke kan opnaaes, bør den udseete Plads, forsaavidt den nødvendigen udfordres til Bygningen, vurderes af 2de ved Retten udnævnte Mænd, og Vedkommende da være pligtige at afstaae den for den af disse fastsatte Priis. Dog tillades paa Vedkommendes Forlangende Omvurdering ved et dobbelt Antal, af Retten udnævnte Mænd.

§. 53.

Foruden de fornødne Indretninger af Borde, Bænke og Boghylder skal ved hver Skole anskaffes en sort malet Træetavle af 2

Alens Høide og $2\frac{1}{2}$ Alens Brede, hvilken skal ophænges ved Siden af Skolelærers Plads. Saa skal der og til Skolelæreren selv indrettes en saadan Forhøining, at et Bord og en Stool kunne staae derpaa.

§. 54.

Det skal især paaligge Skolepatronerne eller dem, som efter §. 37 træde i disses Sted, at drage Omsorg for Skolernes Bygning og Vedligeholdelse, efter de Regler, som ere foreskrevne Sogdenes Skolecommissioner. De Materialier, som dertil behøves, ere de gaardbrugende Beboere pligtige at tilføre. Disse bør tillige forsvarligen vedligeholde Hegnet omkring Skolens Gaard, Hauge og Jordlod. Huusmændene og Indsidderne i Skoledistrictet bør derimod efter rigtig Omgang forrette alt Haandlanger-Arbeide ved Skolernes Opbyggelse og Vedligeholdelse.

§. 55.

Enhver Skolelærer bør nyde

- a) som Lønning, efter Amtsskoledirectionens nærmere Forslag, (§. 3) 6 Tønder Rug og 10 Tønder Byg, der leveres ham *in natura*, samt 25 Tønder Byg, som betales efter hvert foregaaende Aars Capitelstaxt; dog maae det være Vort Danske Cancellie tilladt efter Omstændighederne at fastsætte en noget høiere eller noget lavere Indtægt; og bør i ethvert Forslag til disse Lønninger, opgives efter en rimelig Beregning hvad de nærværende Indtægtskilder, saasom: Degnetrave, Offer og Accidentser m. v. beløbe sig til, hvilket for Fremtiden skal tiene til Regel, saaledes at ikkun det Manglende bliver at ligne paa Sogdenes Beboere (§. 56).

Disse Bestemmelser skulle dog ikkun bringes i Udførelse paa de Steder, hvor Degnekaldene ere ledige, eller efterhaanden som de blive det.

- b) Som Brændsel til hans og Skolens Fornødenhed, 6 Favne Bøgebrænde aarligen eller saameget af andet Brændsel eller Tørv, som Amtsskoledirectionen finder at være af lige Værdie dermed.

Dette Brændsel skulle vedkommende Jordegodseiere eller Selveiere udrede, i Forhold til det Hartkorn, som er underlagt Skoledistrictet; og Bønderne i samme skulle være pligtige Tørvene at skiere, skrue og hiemføre samt Brændet at skove og hiemkiøre til Skolen.

Valget mellem Bøgebrænde og andet Brændsel eller Tørv tilkommer Yderne.

De Arvefæstere, som efter deres Arvefæstebreve kunne pantsætte og bortsælge deres Gaarde, bør deeltage i Forhold til deres Hartkorn i Brændsels Udredning til Skolelærere.

Naar Jordegodseiere paa egen Bekostning have opbygget eller heretter opbygge anordningsmæssige Skoler og vedligeholde disse uden nogen Udgift for Districternes Beboere, maae det være tilladt, at Vær-

dien af det Brændsel, som af dem skal leveres til bemeldte Skoler, lignes paa Skoledistricternes Beboere efter den i §. 56 indeholdte Bestemmelse.

- c) Af F o d e r til Creaturer bør Skolelæreren nyde: 4 Læs Høe, hvert til 32 Lispund, og 8 Læs Halm, hvert til 24 Lispund; hvilket ligeledes af de Ydende tilføres ham.
- d) I Henseende til den J o r d, som tilkommer Skolelæreren, blive Placaterne af 25de Novbr. 1801 og 18de April 1804 at følge.

§. 56.

Alle de U d g i f t e r, som efter approberet Plan udfordres til Skolebygningens Opbyggelse, Forbedring og Vedligeholdelse samt til de øvrige ved Skolerne befalede Indretninger saavel som til Skolelærernes Lønning, bør for ethvert Sogn, eller efter Omstændighederne for ethvert Pastorat, udredes af samtlige dets Beboere paa lige Maade, som for Udgifterne til Fattigvæsenet ved allernaadigst approberet Reglement af 5te Julii 1803 §. 35 er fastsat, nemlig ved Ligning efter Beboernes Hartkorn, deres Formues Tilstand eller deres Leilighed.

Forslaget til denne Ligning affattes aarligen af Sognets Skolecommission med 4 af de hæderligste Mænd i Sognet og indsendes til Amtsskoledirectionens Approbation eller nærmere Bestemmelse.

Et ordentligt Regnskab over Udgifterne til Skolebygningernes Opførelse og Vedligeholdelse bør aflægges af Skolepatronen, og af den samtlige Skolecommission indsendes til Amtsskoledirectionens Eftersyn.

§. 57.

De Sogne, som maatte ønske saadant, kunne af de offentlige Stiftelsers Midler forvente sig Laan til den anordningsmæssige Jords Indkiøb for Skolelærere, naar den ikke paa anden Maade kan erholdes end ved Kiøb; saavel som ogsaa til de fornødne nye Skolers Opførelse eller til de nuværende Skolers anordningsmæssige Udvidelse og Forbedring. Hvilke Laan med Renter blive at afbetale i en efter Omstændighederne fastsat Tid.

§. 58.

De Bidrag, enhver af Sognets Beboere ifølge den approberede Ligning er pligtig at erlægge til Skolen eller dens Lærer, bør udredes til den ved Repartitionen bestemmende Tid. I andet Fald inddrives de ved Udpantning efter Amtmandens Foranstaltning.

§. 59.

Skulde et Sogn befindes saa fattigt, at det ikke formaaer at afholde alle forommeldte Udgifter, bør saadant af Amtsskoledirectionen indberettes til Vort Danske Cancellie, som er bemyndiget til at skaffe Sognet Understøttelse ved Ligning paa Amtet blant de øvrige offentlige Udgifter.

§. 60.

Hvor Skoler findes at være funderede, skal det i Henseende til Indtægterne og sammes Anvendelse forblive ved de oprettede Fundatser, naar Skolehuset af de til Skolen skienkede Midler kan vedligeholdes, og Skolelæreren deraf lønnes ligesaavel som andre Skolelærere; men dersom noget mangler heri, da skal det saavidt mueligt tilveiebringes i Overensstemmelse med denne Vor Anordning og ved de i samme foreskrevne Midler. Og skulle Biskopperne paa deres Visitationer nøie erkyndige sig, om Fundatserne efterleves; og i modsat Tilfælde indberette det til Vort Danske Cancellie, at derfra videre Foranstaltning kan vorde føiet.

§. 61.

Paa det at Skolelærernes Løn, uden altfor stor Byrde for Landboerne, kan forbedres, blive, naar de nuværende Degne afgaae, Degne-Indkomsterne herefter at fordele imellem Skolelærerne i Sognet, saaledes at enhver nyder Degne-Indkomsterne for hans Skoledistrict; dog under de Vilkaar, som i Skolelærernes Instruction bestemmes.

Dersom der ere flere Skolelærere i eet Sogn, skal den af dem, som Sognets Skolecommission finder bedst skikket til at være Kirkesanger, beskikkes dertil og derfor nyde 10 Rbdlr. S. V. mere, end hvad ham ellers som Skolelærer kunde tilkomme.

§. 62.

Skolelærer-Enker kunne tillægges i Pension af deres afdøde Mænds Embeder indtil $\frac{1}{8}$ Deel af sammes faste Indkomster, efter Vort Danske Cancellies nærmere Bestemmelse i hvert enkelt Tilfælde.

§. 63.

Der skal i ethvert Amt oprettes en Hielp ec as se for Skolelærere i Amtet, hvis Bestemmelse skal være: 1) at forskaffe gamle afgaaende Skolelærere saavel som Skolelæreres Enker forhøiet Pension i Forhold til deres Trang; om mueligt ogsaa Huuslye og Brændsel. 2) Ved overordentlige Tillæg at opmuntre udmærkede Skolelærere, saasom at udrede de under §. 23 tilstaaede Belønninger for saadanne Skolelærere, som give hensigtspassende Underviisning i Gymnastik og iøvrigt udmærke sig. 3) At anskaffe og indrette den under §. 52 ommeldte Haugeplads for Skolelæreren paa de Steder, hvor saadanne Pladse ikke paa anden Maade beqvemt kunne tilveiebringes. 4) Ved rentefrit Laan at understøtte værdige Skolelærere, som uden egen Skyld ere geraadede i øieblikkelig Trang, og formedelst tilstødte Uheld behøve hastig Hielp. 5) At lønne Medhielpere ved de Skoler, som maatte behøve samme. 6) Ved Præmier, saavel til Skolelærere som til Børn, at opmuntre til nyttigt Haandarbejde i Skolerne udenfor de egentlige Underviisningstimer. 7) Endelig skal og denne Casses Indtægter anvendes

til at anskaffe og indrette den under bemeldte §. 23 omhandlede gymnastiske Øvelses-Plads.

Til Indtægt for saadanne Hjelpecasser skal af hver Kirkesanger og Skolelærer i Amtet, som har tiltraadt de fulde, for ham ved denne Anordning fastsatte Indkomster, ydes aarlig een Tønde Bygs Værdie efter hvert foregaaende Aars Capitelstaxt; samt af hvert Sogns Skolecasse svares 1 Rbdlr. S. V. aarligen. Saa skulle og de Degneboeliger og tilliggende Jorder, som ikke behøves til de nye indrettende Skoler, sælges eller bortleies til Fordeel for de nævnte Hjelpecasser; dog at den sidste Degn samt hans Enke og Arvinger forlods erholde, hvad dem tilkommer efter Rescript af 8de May 1751, i Tilfælde af at Boeligen har været kjøbt; og dersom denne har været lovligent pantsat, bør den laante Capital med Renter iligemaade først til Vedkommende udredes.

Løvrigt skulle Amtsskoledirectionerne til Vort Danske Cancellies Bedømmelse og Stadfæstelse efter Omstændighederne indsende Forslag til Fundats for disse Casser, hvorefter de nærmere specielle Bestemmelser for hvert enkelt Amt eller Amtsskoledirections-District kunne vorde fastsatte.

§. 64.

Ved en Kirkesangers og Skolelærers Afgang fra Embedet blive Indkomsterne at dele imellem ham, Enke eller Arvinger og den tiltrædende Kirkesanger og Skolelærer, saaledes:

- a) Af den i §. 55 Litr. a ommeldte Lønning bør den Fratrædende, hans Enke eller Arvinger nyde saa mange $\frac{1}{12}$ Dele, som han har tient Maaneder i det løbende Aar, beregnet fra Nytaar til Nytaar.
- b) Samme Grundsætning bør følges i Henseende til de i §. 61 bestemte særdeles Indkomster for Kirkesanger-Embedet og Producterne af den i §. 55 Litr. d benævnte Jordlod; dog at i dette sidste Tilfælde Omkostningerne paa Jordens Dyrkning, Besaaening og Indhøstning forlods godtgøres efter uvillige Mænds Skøn.
- c) Af det i §. 55 Litr. b bestemte Brændsel beregnes de $\frac{2}{3}$ Dele paa Vintermaanederne, nemlig fra November til April Maanedes Udgang, og den øvrige $\frac{1}{3}$ Deel til de andre Maaneder i Aaret; og Aaret bør i denne Henseende regnes fra 1ste Novbr. til 1ste Novbr. Den afgaaende Skolelærer, hans Enke eller Arvinger nyde deraf den forholdsmaessige Andeel for saa mange Maaneder, som han har tient af det løbende Aar. Det øvrige for Aaret leverede Brændsel bør afgives til hans Eftermand i Embedet.
- d) I Henseende til det Skolelærerne efter §. 55 Litr. c tilkommende Foder bør Tiden regnes allene fra November til April Maanedes Udgang, og en fratrædende Skolelærer, hans Enke eller Arvinger nyde deraf $\frac{1}{6}$ Deel for hver Maaned af ovenmeldte Tid, hvor han har tient; det øvrige for Vinteren leverede Foder bør afleveres til Eftermanden i Embedet.

Den fratrædende Skolelærer, hans Enke eller Arvinger skulle beholde Indkomsterne til Udgangen af den Maaned, i hvilken Vacance indtræffer, og være berettigede til at beboe Skolebygningen, indtil Eftermanden er kaldet. Det paaligger Skolecommissionen saavidt mueligt at drage Omsorg for, at afdøde Skolelæreres Enker kunne erholde passende Boelig, naar de udflytte fra Skolebygningen.

§. 65.

Hvorledes Skolelærerne herefter skulle iagttage de Forretninger, som hidtil have været Degnene paalagte, uden at forsømme deres Skole-Embede, er bestemt ved den Instruction, som meddeles Skolelærerne.

NIENDE CAPITEL.

OM SKOLECASSENS INDTÆGT, UDGIFT OG BESTYRELSE.

§. 66.

Til ethvert Sogns Skolecasse skal henlægges følgende Indkomster:

- 1) De saakaldte Kirke-Lysepenge.
- 2) De Penge, som paa Fastelavns Søndag og Søndagen efter Michelsdag indkomme i de Tavler, der da skulle ombæres for Skolecassen.
- I denne Anledning skal Præsten den foregaaende Søndag opmuntre Menigheden til efter Evne at vise Goddædighed imod Skolerne.
- 3) Andre frivillige Gaver, hvilke tilligemed Givernes Navne skulle antegnes i en dertil indrettet Bog, som i Skolen bevares.
- 4) De, der eie eller ere beneficerede med Konge- og Kirke-Tiender, skulle betale $1\frac{1}{2}$ Rbsk. S. V. i aarlig Afgift for hver Tønde Hartkorn, af hvilken de oppebære Tienden.
- 5) Endeligen skulle de Bøder, som nogen maatte vorde tilpligtet at udrede, formedelst Overtrædelser imod denne Anordnings Bud, altid tilfalde Skolecassen i det District, Forseelsen er begaaet.

Saadanne Bøder indkræves af Skoleforstanderen; men i Mangel af mindelig Betaling udpantes de ved Sognefogden efter Amtmandens Ordre.

§. 67.

Af Skolecassen skal udredes:

- 1) Udgiften til de nødvendigste Lærebøger for fattige Børn, hvis Forældre, Værger eller Huusbønder ikke kunne bekoste samme.
- 2) Skrivpapiir, Penne og Blæk til samtlige Skolebørn samt Regnetavler til Brug i Skolen; dog bør ikkun de Fattige have disse Skrivematerialier for Skolecassens Regning; men for de Formuendes Børn bør Skolecassen efter Sognecommissionens Bestemmelse nyde Godtgørelse for, hvad den i denne Henseende for dem har udlagt.
- 3) Bibler og saadanne Læsebøger, af hvilke der behøves flere til Underviisningen i Skolen.
- 4) Bøger, som Skolelæreren behøver for at udvide sine egne Kundskaber, samt Landkaarter og andre Ting, som udfordres til Børnenes Under-

viisning; hvilket alt forbliver ved Skolen som dens Inventarium og Eiendom.

§. 68.

Skolecassen skal af Sognets Skolecommission saaledes bestyres, at der af først bestrides de Udgifter, som ere uundgaaeligen nødvendige; dernæst de nyttige Udgifter, forsaavidt Cassen tilstrækker. Til disse sidste henregnes Bøger, som ere gavnlige, endskiøndt de ikke ere aldeles nødvendige, samt Kaarter, Instrumenter og Belønninger for de Børn, som ved Underviisningen særdeles udmærkes for Flid og Sædelighed.

§. 69.

Skolelæreren skal føre Regnskabet over Skolens Inventarium og aflægge dette til Sognets Skolecommission 2 Gange om Aaret, nemlig til 1ste May og 1ste November, da det af Commissionen revideres og decideres; og bør Sognets Præst paa Regnskabet attestere: at han har efterseet alle Inventarii-Stykker, samt i hvad Tilstand han har befundet dem.

§. 70.

Regnskabet for Skolecassen bør føres af Skolens Patron, eller, hvor der ere flere, af een af Skolepatronerne, eller og af een af Sognets Skolecommissions øvrige Medlemmer; og aflægges til bemeldte Commission ved hvert Aars Udgang, hvorhos Pengebeholdningen forevises.

Dette Regnskab revideres af et af Commissionens Medlemmer, som dertil af samme udnævnes, og indsendes derefter til Amtsskoledirectionen, for af denne at vorde decideret og qvitteret.

Med Regnskabet indsendes tillige en summarisk Extract af samme, der viser Skolecassens hele Indtægt i det forløbne Aar, samt hvormeget deraf til Skolens Brug er udgivet, og til hvilke Poster.

Efter disse, fra samtlige Skolecommissioner indkomne, Extracter, som blive at bevare af Amtsskoledirectionen, har denne at affatte og at tilstille Vort Danske Cancellie en Tabelle over samtlige, i dens Embeds-District værende, Almueskolers Indtægter og Udgifter, til Afbenyttelse ved den aarlige Beretning, som, efter §. 43, af fornævnte Collegium bør forelægges Os.

Hvorefter saavel alle Vedkommende i Almindelighed, som de, hvem særdeles Pligter ved denne Anordning og de samme vedføjede Instructioner foreskrives, sig allerunderdanigst have at rette.

Givet paa Vort Slot Frederiksberg, den 29de Julii 1814.

UNDER VOR KONGELIGE HAAND OG SEIGL.

FREDERIK R.

(L. S.)

KAAS. COLD. BÜLOW. MONRAD. BERNER. LASSEN.

Richter.

BILAGE.

A. INSTRUCTION FOR LÆRERNE I ALMUESKOLERNE PAA LANDET I DANMARK.

§. 1.

Skolelæreren bør paa det nøiagtigste holde sig Vor Anordning af 29de Julii 1814 om Almueskolevæsenet paa Landet i Danmark efterrettelig og efterkomme alt, hvad ham, i Overensstemmelse med samme, af vedkommende Foresatte befales til Skolevæsenets Fremgang.

§. 2.

Han bør stedse foregaae Ungdommen med Exempel af et christeligt og sædeligt Levnet; samt ved beskeden Opførsel, lærerig Omgang og nyttig Veiledning søge at forskaffe sig den Agtelse, som ene kan give Underviisningen den sande Virksomhed og Kraft.

§. 3.

I sit Forhold mod Børnene bør han foreene Kierlighed med Alvorlighed, og vide at rette sig efter Børnenes Fatteevne og Gemytsstemning, samt vogte sig for at afskrække dem ved ublid Behandling; dog uden at forglemme sin Værdighed og Anseelse som Lærer.

§. 4.

Reenlighed er en nødvendig Egenskab hos velopdragne og dannede Mennesker, den er ogsaa vigtig med Hensyn til Helbredens Vedligeholdelse. Skolelæreren bør derfor omhyggeligen paasee, at Børnene holde sig reenlige.

Erfares det Modsatte, og det kan skønnes, at det er Barnets egen Skyld, skal han advare dette; og, naar saadant intet frugter, gjøre Barnet opmærksomme paa sig selv ved at afsondre det fra de øvrige Børn og anvise det en særdeles Plads i Skolen; hvorhos Forældrene, Værgen eller Huusbonden bør gives Underretning derom. Befindes det, at Skylden har været hos Forældrene, Værgen eller Huusbonden, da søger han at formaae disse til en bedre Omsorg for deres Børn eller Tyende; men dersom de vise sig forsømmelige, anmelder han det for Sognets Skolecommission til sammes videre Beslutning.

§. 5.

Det er ogsaa vigtigt, at Børnene vænnes til Orden. I denne Henseende har Skolelæreren at paasee, at de, hver Gang de forlade Skolen, forvare deres Regnetavler samt Skrive- og Læse-Bøger paa et bestemt Sted, som Læreren skal anvise dem; saa bør han og have Tilsyn med, at Bøgerne holdes ordentlige og reenlige.

§. 6.

Skolelæreren har at agte paa, at Børnene vise ham den tilbørlige Ærbødighed; derfor skulle Børnene hilse ham staaende, naar han kommer ind i Skolen, og ligesaa, naar han og de efter fuldendt Skoletid adskilles. Ligeledes bør han venligen modtage og hiemsende dem, og ved blid Omgang og kierlig Behandling søge at vinde deres Tillid og gjøre dem Underviisningen behagelig.

§. 7.

I de ved Anordningen bestemte Tider skal han hver Søgnedag holde Skole for den Ungdom, som hører til hans District.

§. 8.

Skolestuen bør til alle Tider holdes reenlig og i det mindste feies tvende Gange om Ugen. Naar Skoletiden er forbi og Børnene ere hiemsendte, bør Vinduerne lukkes op og Stuen udluftes.

§. 9.

I Henseende til Børnenes Inddeling i 2 Classer, ligesom i alt andet Underviisningen og Skoletiden vedkommende, har han paa det nøieste at efterkomme det, som desangaaende i Anordningen er foreskrevet.

§. 10.

Han bør med lige Omsorg og uden Forskiel antage sig alle Børns Underviisning og Dannelse.

§. 11.

Fremfor alting bør Skolelæreren søge at opvække Lærvillighed hos Børnene. Dette vil ikke falde ham vanskeligt, naar han, fornemmelig ved Læsebøgernes Afbenyttelse, kommer Børnenes naturlige Nysgierrighed til Hielp, og ved fornuftig Veiledning søger at forvandle den til gavnlig Vide lyst. Denne Hensigt vil bedst kunne opnaaes, dels ved fattelige Anmærkninger over det, som læses, dels ved Samtaler om enkelte Ting i Naturen, som falde i Sandserne; dels endelig ved lærerige Fortællinger, som give Anledning til at vække Indbildningskraften og øve Hukommelsen; hvormed tillige bør forbindes en oftere gientagen Henviisning til den nyttige Anvendelse, der i sin Tid vil kunne gøres af de Kundskaber og Færdigheder, som Børnene skulle erhverve sig i Skolen. En saadan Læremaade bør især iagttages ved de mindre Børn i 1ste Classe, som mere behøve Veiledning til at tænke rigtigt over, hvad der gjør dem opmærksomme, end Underviisning i Ordets egentlige Bemærkelse.

§. 12.

For at gjøre Underviisningen behagelig og nyttig for Børnene bør han befitte sig paa et tydeligt Foredrag og nøie lægge Mærke til, hvorvidt Børnene have fattet det, som gennemgaaes eller læses.

I Henseende til Underviisningens forskellige Dele bør den af vedkommende Foresatte antagne Lections-Tabelle nøie følges, hvorved der ved en god Afvexling af Læregionstandene bliver at paasee, at Børnene ikke beskæftiges med de samme Ting i længere Tid end een Time ad Gangen.

§. 13.

Skolelæreren bør søge at anvende enhver i Underviisningen forekommende Leilighed til at lede og danne Børnenes moralske Tænkemaade. Især bør han tidligen indprente dem Agtelse for Sandhed og Retskaffenhed samt, ved at fremstille passende Exempler, øve deres Dømmekraft i at udfinde, hvad Forskiel der er mellem gode og slette Handlinger, og hvilke Følger de drage efter sig.

§. 14.

Ved Underviisningen i Religion har han især at befitte sig paa et til Sagens Vigtighed svarende og værdigt Foredrag. Religionens Sandheder bør ei allene forklares for Forstanden, men tillige lægges Børnene paa Hiertet. Han bør derfor især udbrede sin Underviisning over de fatteligste Lærdomme og Grundsandheder, og af samme Aarsag ved smaae Børns Underviisning, ikke opholde sig ved den 4de og 5te Part af Catechismen, fordi de Sandheder, som deri indeholdes, ikke passe til denne Alders Fatte-Evne.

§. 15.

Underviisningen om Formiddagen begyndes altid med andægtig Sang og Bøn og endes med en kort Bøn og et Vers. Sangene bør vælges med Overlæg og saaledes, at Børnene kunne forstaae dem. Bønnen forretter Læreren saavel som Børnene staaende. Kommer et Barn for sildigt, skal det staae udenfor eller ved Døren, indtil Bønnen er til Ende, for ei at forstyrre Andagten. For de smaae Børn søger Skolelæreren Leilighed til, ved at bibringe dem de første Begreber af Christi Lærdomme, tillige at forklare Bønnens Hensigt og giver dem passende Exempler derpaa; samt udtolker for dem et eller andet fatteligt Vers, som opgives dem til at læres udenad.

§. 16.

I Henseende til den øvrige Underviisning i Regning, Skrivning, Historie og Geographie har han at rette sig efter det, som desangaaende i Anordningen er fastsat, og den nærmere Veiledning, ham af Skolecommissionen gives. Ved Læsningen paasees, at Børnene læse rigtigheden, tydeligen og saaledes, at det kan skønnes, at de vel forstaae Meningen. Ved Skrivningen paasees, at Børnene skrive saadanne Ting, som kunne hielpe til at udvide deres Kundskaber i Forbindelse med det, som ved Underviisningen er foredraget; samt at det ikke ved Arbejdet tillades dem at sidde i en Stilling, som enten giver Anledning til slet Skrift eller endog kan være Helbreden skadelig. Saa bør og de ældre Børn flittigen øves til selv at føre i Pennen, hvad de have lært

i Skoletimerne. Under Regneøvelserne søger Læreren tillige at vænne Børnene til at gøre Beregninger i Hovedet uden Hielp af Tavle eller Skrift. Paa Tavlen derimod bør de øves i at opsætte Regninger og Overslag, som kunne vorde anvendelige i det daglige Liv.

Med Underviisningen i Geographien forbindes en kort Udsigt over Landenes og især Fædrelandets Historie, ligesom og om deres Natur- og Kunst-Producter.

§. 17.

Da Underviisningen bør skee efter en bestemt Plan, saa skal Skolelæreren udkaste en Tabelle, som indeholder hans Forslag til de Slags Underviisninger, han formener at være de meest passende til hver Dag i Ugen i de bestemte Timer, fra 1ste May til 1ste November og fra 1ste November til 1ste May, hvilket Forslag bliver, med Sognecommissionens Betænkning, at indsende til Amtsskoledirectionens Approbation eller Forandring. Derefter skal Tabellen opslaaes i Skolestuen, paa det at enhver kan læse, hvad der i hver Time skal foretages.

Skolelæreren maae ikke, uden vigtige Aarsager, afvige fra denne Tabelle; og naar saadant skeer, bør han antegne det tilligemed Aarsagen dertil i sin Journal over Børnenes Skolefliid.

§. 18.

Ordenen, efter hvilken Børnene skulle sidde i Skolen, bliver at bestemme ved de anordnede Examina efter de derved meddeelte Characterer for Fliid og Fremgang saavel som og for sædelig Opførsel; hvorved tillige iagttages, at Drengene og Pigerne sættes paa særskilte Bænker, saa at ikke begge Kiøn sidde imellem hinanden.

§. 19.

Det skal være Skolelæreren tilladt at lade Børnene gaae ud af Skolen een Gang om Formiddagen og een Gang om Eftermiddagen, hver Gang eet Qvarteer for at forfriske sig.

§. 20.

Skolelæreren skal holde en ordentlig Protocol over alle Børn i hans Skoledistrict, som endnu ei have været til Confirmation, og som kunne søge Skolen fra den Tid, de have fyldt det 6te Aar.

§. 21.

Det paaligger Skolelæreren at paasee, at Børnene ikke forsømme Skolen eller Kirken. For at opfylde denne Pligt skal han i Journalen over Børnenes Fliid anføre, naar et Barn er kommet for sildigt eller ganske er udeblevet af Skolen. Ligeledes anmærkes deri, om det har været flittigt og anstændigt eller gjort sig strafskyldigt. I denne Journal, som bør føres efter et af Amts-

skoledirectionen meddelt Schema, anføres tillige, naar Skolen ikke er bleven holdt og af hvad Aarsag. Journalen maae altid være i Skolen, og efter Forlangende forevises i Sognecommissionen og til de Medlemmer af samme eller andre Foresatte, som begiere at see den ved deres Besøg i Skolen.

§. 22.

Et Barn, som oftere kommer for sildigt eller udebliver fra Skolen uden gyldig Aarsag, skal af Skolelæreren, naar det er Barnets Skyld, ligesaa mange Dage, som det er kommet for sildigt eller udeblevet af Skolen, udelukkes fra al Deeltagelse i de Fornøielser og Friheder, der tillades de øvrige Børn. Men skulde Barnet saaledes vedblive en heel Uge, da skal Læreren desuden efter Omstændighederne flytte det een eller flere Pladse ned; og dersom en saadan Straf endnu ikke hjælper, da har han at anmelde det for Sognets Skolecommission, som nærmere bestemmer, hvorledes et saadant Barn for gientagen Forsømmelse bør straffes. Er derimod Skylden hos Forældrene, Værgen eller Huusbonden, da forholdes efter Anordningens 17de §.

§. 23.

Skolelæreren haver i Henseende til Børn, som have smitsomme Sygdomme eller smittende Udslæt, at paasee Overholdelsen af Anordningens §§. 14 og 15.

Skulde Forældre eller Foresatte sende et Barn til Skolen, der har saadan Sygdom eller Udslæt, da bør Læreren ufortøvet sende det tilbage til dets Hiem og lade Forældrene, Værgen eller Huusbonden vide Aarsagen.

Saa bør han og anmelde det for Sognecommissionen til sammes videre Foranstaltning.

Iøvrigt paalægges Skolelæreren at iagttage de i Anordningerne om Vaccinationen bestemte Forskrifter, samt efter bedste Evne at fremme Skoleungdommens Vaccination.

§. 24.

Skolelæreren bør søge at befordre Børnenes gode Opførsel og Fliid, dels ved at opmuntre de sædelige og flittige, dels ved at paalægge de vanartige og efterladne en forholdsmæssig og til Forbedring sigtende Straf.

§. 25.

Han skal ved den ham betroede Skoletugt omhyggeligen vogte sig for Partiskhed, Lidenskab og deraf flydende Overilelse. Især maae han ved en forsigtig Uddeling af Opmuntringer og Straffe forebygge, at Børnene ikke ved Opmuntringerne forledes til Egennytte eller Forfængelighed, og at de ved Straffene hverken forhærdes eller gøres modløse.

§. 26.

De Børn, som udmærke sig ved Fliid og sædelig Opførsel, maae Skolelæreren belønne og opmuntre:

- 1) ved at give dem Tilladelse til at øve sig i adskillige Lege, efterat Underviisningen i Skolen er endt, naar Aarets Tid og Veiriget tillader det;
- 2) ved at undervise dem, som have Lyst og Evne dertil, i at plante, pode og udføre andre deslige Haugedyrknings-Sysler;
- 3) ved at betroe de sindigste og skikkeligste et Slags Opsigt over de øvrige ved deres fælles Lege.
- 4) Ligeledes ventes det af Skolelæreren, at han, saafremt han er musikkyndig, vil anvende Underviisning i at spille paa et eller andet Instrument som en Belønning for de flittige Børn, der findes skikkede til at modtage saadan Underviisning.

§. 27.

I Henseende til Straffene bør Skolelæreren især afholde sig fra al saadan Behandling, som enten kunde have skadelig Indflydelse paa Børnenes Legemer eller være den med Straffen tilsigtede Forbedring iveien.

Han maa aldrig tillade sig at give Børnene Ørefigen, Stød eller Slag med Haanden, at knibe dem eller bruge Skiildsord imod dem. Ligesaa lidt maae han indføre nogen Skambæk eller Skamkrog, og overalt ingenlunde betiene sig af vanærende Straffe, som kunne qvæle Barnets Ærefølelse og mere tiene til at forhærde end forbedre det.

Foruden de Revselse, som i det foregaaende ere bestemte for Børn, der ei iagttage den fornødne Reenlighed, saavelsom for dem, der forsømme Skolen, har Skolelæreren et Tvangsmiddel mod de uskikkelige eller ulydige Børn ved ei at tillade dem at tage Deel i nogle af Legetimerne.

De Børn, som ere under 10 Aar, har han desuden Ret til at straffe med et lidet Riis; de større med en tynd Tamp uden Knuder.

I Tilfælde, hvor Skolelæreren anseer de Straffe, som det er ham tilladt at bruge, for at være utilstrækkelige efter Forseelsens Beskaffenhed, bør han indberette det til Sognets Skolecommission og af samme vente nærmere Forholdsregler.

§. 28.

Ved den i Anordningens 28de §. ommeldte Underviisning for dem, som have været til Confirmation, bør Skolelæreren tage Anledning til at udvide og befæste de Kundskaber, som disse allerede forhen have erhvervet sig; samt især benytte sig af den Indflydelse, en saadan vedvarende Underviisning vil give ham til at gjøre dem bekendte med de Pligter, som deres modnere Alder og forandrede Vilkaar medføre, og saaledes efter Muelighed fremme Sædelighed, Fliid og huuslig Lyksalighed blandt Land-Almuen.

§. 29.

Med den ham anbetroede Ungdoms Forældre eller andre Foresatte bør Skolelæreren stedse søge at leve i god Forstaaelse. Han bør ved givne Leiligheder underrette dem om deres Børns Opførsel og giorte Fremskridt samt

efter Evne være dem behjælpelig med gode Raad i Henseende til Børnenes Opdragelse. Naar de besøge Skolen, bør han ogsaa der venligen imodtage dem og tillade dem at være overværende ved Underviisningen; dog at denne ikke derved i nogen Maade afbrydes.

§. 30.

Med lige Omhu bør han efterkomme sine Pligter imod de Foresatte, som skulle have Tilsyn med hans Embedsførelse, samt villigen gaae dem tilhaande i deres Forretninger ved Skolevæsenet. Saa skal han og til Skolecommissionen indberette, naar der maatte møde Vanskeligheder eller Hindringer i Henseende til Skolevæsenets Fremme; og tillige gjøre Forslag om de Midler, ved hvilke han formener disse kunne borttryddes.

§. 31.

Naar Skolelæreren tillige er Kirkesanger, bør han troeligen og ordentligen iagttage de ham i denne Henseende paaliggende Pligter. Til Lettelse og Hielp for ham skal der i hvert Sogn antages en Huusmand under Navn af Kirkebud, der skal udføre saadanne Ærinder, som det vilde falde Skolelæreren altfor besværligt selv at udrette. Hertil regnes især, at Kirkebuddet beforder Embedsbreve imellem Præsterne og besørger Kirkens Reengjørelse m. v., som ham af Kirkesangeren maatte overdrages, dog alt under dennes Opsyn. For disse Forretninger tillægges Kirkebuddet en aarlig Løn, som Amtsskoledirectionen fastsætter og reparterer paa dem, der nyde Indkomster af det nedlagte Degnekald.

§. 32.

Den Skolelærer, som tillige er Kirkesanger, bør selv forrette alt det øvrige, som vedkom Degne-Embedet; og, naar flere Skolelærere ere i eet Sogn, da skifte de hver sin Uge med at:

- a) læse Bønnen i Chorsdøren før og efter Gudstienesten;
- b) besørge Tillysningsbogen og Bedeseddelen for de Syge, førend Tienesten begynder, henlagte paa Prædikestolen og lade Præsten vide, naar der synges paa det sidste Vers før Prædiken.

Iøvrigt fører Skolelæreren i Kirkebyen Ministerial- og Communion-Bogen samt den ugentlige Tillysningsbog, i hvilken han indfører alt, hvad det Almindelige angaaer, saasom: hvad Menigheden efter Sædvane bør tilkiendegives om Solens Op- og Ned-Gang, Aarets Tid, første og sidste Tieneste, Skriftemaal, Altergang, Catechisation, Skolegang, Collector, Visitatser, saavelsom hvad der ellers skal kundgøres i Overensstemmelse med Anordningerne. Naar Tillysning til Egteskab, eller naar Lysning for Kirkegangskoner eller Bøn for de Syge er at foretage, antegnes saadant af enhver Skolelærer for sit District i en dertil indrettet Bog.

§. 33.

Enhver Skolelærer forretter derimod allene, hvad der i hans District forefalder om Søgndage ved ministerielle Forretninger saasom ved Brylluper, Liigbegiengelser m. v.

§. 34.

Kirkebyens Skolelærer besørger allene Klokkernes Ringning Morgen og Aften samt til sædvanlig Gudstieneste, saavelsom Kirkens Reengjørelse, Alterklædernes Vask og Kirke-Uhrets Optrækning. Ligeledes antegner han efter Prædiken de Folk, som agte sig til Alters, og er tilstede ved Skriftemaalet. For disse, ham især paalagte Forretninger nyder han det Tillæg i Løn, som ved Planen til Skoledistricternes Fordeling vorder bestemt.

§. 35.

Samtlige Skolelærere i Sognet staae hos hverandre i Degnestolen, og den, der er ældst i Embedet, staaer øverst. Hvor der ere 2 eller flere Skolelærere i et Sogn, skal Høitidsofferet deles lige imellem dem alle.

§. 36.

Sangen bestyres af den Skolelærer, som synger bedst; hvilket Skolecommissionen har at bedømme og forud at bestemme.

§. 37.

Enhver Skolelærer skal føre nogle af sine Skolebørn, som bedst kunne synge, med sig i Kirken (hvilke der anvises Plads efter Anordningens §. 19), paa det at de tidligen kunne vænnes til ordentlig Sang og til Opmærksomhed under Gudstienesten, til hvilken Ende Skolelæreren Dagen tilforn bør gienemgaae Sangen med Børnene.

B. REGLER TIL IAGTTAGELSE AF SOGNENES SKOLE-COMMISSIONER.

§. 1.

Skolecommissionen i ethvert Sogn, til hvis Omhu dets tilvoxende Ungdom betroes, har at vaage over, at Vor landsfaderlige Hensigt til dennes bedre Dannelse paa det nøieste vorder opfyldt.

§. 2.

Samtlige Skolecommissionens Lemmer bør derfor drage Omsorg for, at Vor Anordning af 29de Julii 1814 efterleves, at Skolelærerens Embede holdes i Agt, og at han nyder den Løn, ham tilkommer for sit Arbeide. De bør flittigen besøge Skolerne i Sognet, vejlede Skolelæreren med deres Raad,

opmuntre ham, naar han troeligen efterkommer sine Pligter, og advare ham, naar han feiler.

Bliver Advarslen forgieves, da er Sognecommissionen bemyndiget til at mulctere Skolelæreren indtil 2 Rbdlr. S. V. Men viser han kiendelig Efterladenhed i sit Kald, eller forbryder han sig mod sin Embedspligt, da bør Commissionen, efterat have undersøgt Sagen, andrage samme for Amtsskoledirectionen.

§. 3.

I Særdeleshed paaligger det:

- a) Sognets Præst at vejlede Skolelærerne i deres Embedsførelse. Han bør i det mindste hver 14de Dag besøge enhver Skole i sit Sogn, og deels ved at høre paa Underviisningen, deels ved Samtale med Børnene og ved at lade sig forevise disses Skrift samt ved at eftersee Skolejournalen, underrette sig om Børnenes Fremgang. Ligeledes bør han og ved at opmuntre de Børn, som udmærke sig ved god Opførsel og Fliid, samt ved at formane dem, der findes efterladne, saavelsom de Forældre, Værger og Huusbonder, der ikke opfylde deres Pligter i Henseende til Børnenes Skolegang eller Reenlighed, søge at gjøre alle Vedkommende opmærksomme paa Skole-Indretningens velgiørende Øiemed. Hvergang han har besøgt Skolen, skal han i Journalen antegne saadant og derefter ved næste Samling i Sognets Skolecommission anmelde, hvad han maatte finde fornødent at erindre. Har Skolelæreren feilet i et eller andet mindre betydeligt, da bør Præsten, forinden saadant for Skolecommissionen andrages, med Godmodighed advare Skolelæreren om at rette Feilen; men dersom denne Advarsel skulde blive frugtesløs, bør Commissionen derom underrettes. Er Forseelsen derimod af Betydenhed, bør Præsten uden foregaaende Advarsel indberette samme til Commissionen, da Commissionen er bemyndiget til at indkalde Skolelæreren og enten give ham en alvorlig Irettesættelse eller paalægge ham en Mulct af 1 eller 2 Rbdlr. S. V. Forandrer Skolelæreren ikke derefter sit Forhold, bør saadant andrages for Amtsskoledirectionen, som kan dictere ham høiere Bøder, indtil 10 Rbdlr. S. V. Men dersom ogsaa denne Straf er uden Frugt, bør Skolelæreren, efter Amtsskoledirectionens Foranstaltning, tiltales paa sit Embede, fra hvilket han imidlertid af Skoledirectionen bliver at suspendere.
- b) For Skolepatronen bliver det især Pligt at paasee, at Skolernes Bygninger holdes i forsvarlig Stand, og at nye opføres, naar samme ansees fornødne. I sidste Fald bør han gjøre Anmeldelse derom i Commissionen, og denne indstille hans og sit Forslag til Amtsskoledirectionens Overveielse og Bestemmelse. Han bør drage Omsorg for, at Skolens Inventarium stedse holdes vedlige, at Skolelærerens Indtægter ikke ulovligen formindskes, men tvertimod ved forefaldende Vacance i

Degne-Embederne, og ellers, i Overensstemmelse med Anordningen, forøges. I Særdeleshed bør han paasee, at Skolelæreren erholder den for ham bestemte Lønning, Brændsel m. v. i rette Tid, og af forsvarlig Godhed og Maal.

- c) Skoleforstanderne skulle saa ofte som mueligt og i det mindste een Gang hver 14de Dag indfinde sig i de Skoler, som ere betroede til deres Opsyn, for at tilsee, om alting er der i vedbørlig Orden. De skulle hver Gang antegne deres Skolebesøg i Protocollen; og saafremt nogen Mangel befindes, bør de erindre Vedkommende, at derpaa raades Bod. Men dersom Feilen desuagtet ikke afhielpes, bør Skoleforstanderne indberette det til Skolecommissionen.

§. 4.

Sognets Skolecommission samles i Almindelighed een Gang hver Maaned; dog kunne dens Samlinger i Høstens Tid udsættes noget længere, om fornødent gøres. Dagen og Tiden bestemmes efter de flestes Leilighed. Samlingen holdes i en af Sognets Skoler, dog udenfor den sædvanlige Skoletid, saafremt Commissionens Lemmer ikke om et andet beqvemt Sted kunne forenes. Skulde der forefalde saa mange Forretninger, at de ikke i een Samling kunne afgøres, eller noget Tilfælde indtræffe, som udfordrede overordentligt Møde, da skal Commissionen holde Extra-Samlinger.

§. 5.

Sognepræsten, som har Forsædet i Commissionen, modtager de Anmeldelser og Breve, som indkomme til samme. Han paaseer, at Sagerne ordentligen foretages, og indfører Commissionens Beslutninger i Protocollen, som hver Gang underskrives af samtlige tilstedeværende Medlemmer. Correspondentsen med Amtsskoledirectionen og andre Vedkommende besørger af ham; ligesom han og i andre Henseender har at udføre eller besørge udført, hvad af Commissionen eller de fleste i samme beslattes.

Hos ham bevares ogsaa Commissionens Protocol tilligemed alle samme vedkommende Papirer.

§. 6.

Skolecommissionen bør i dens maanedlige Samlinger eftersee de Protocoller, enhver Skolelærer ifølge sin Instruction bør holde, undersøge den af Børnene i den forløbne Maaned gjorte Fremgang, og lade sig af Læreren give Underretning om, hvormeget af hvert Slags Underviisning han i bemeldte Maaned har foretaget, samt hvad han i næste Maaned agter at foretage. I Henseende til de anordnede eller herefter anordnende Bøger, Tabeller, Landkaarter, Forskrifter m. v. paaligger det Skolecommissionen at bestemme for enhver Skolelærer, hvilke af disse han efter Omstændighederne skal betjene sig af. Dersom nogen Skolelærer ønsker at benytte sig i Skolen af en eller anden Bog, som ei endnu er anordnet til saadant Brug, da har Skole-

commissionen at indsende hans derom gjorte Forslag tilligemed sin Betænkning til Amtsskoledirectionen.

§. 7.

Ved Forslaget til, hvad der i Skolerne skal undervises i, bør der altid tages Hensyn til Lærernes Evner, og dem hellere paalægges færre Ting at undervise i, end af dem fordres at undervise i det, hvori de ikke besidde fornøden Kundskab.

§. 8.

For desbedre at underrette sig om Underviisningens Tilstand bør Skolecommissionen fra Tid til anden lade sig forelægge Børnenes Prøveskrift og Regnebøger, samt 2 Gange om Aaret bivaane de i Anordningen befaalede Examina og bedømme, hvilke Børn der kunne opflyttes, og hvilke der kunne aldeles udskrives af Skolen.

§. 9.

Skolecommissionen har at drage Omsorg for, at de syge Skolebørn holdes hjemme og forsynes med vedbørlig Cuur og Pleie.

Skole-Forsømmelser bør ved Commissionens maanedlige Møde undersøges efter en af Læreren forelagt Fortegnelse, og Mulcten da bestemmes, naar ingen gyldige Grunde tale for Fritagelse.

Commissionen skal ogsaa bedømme og bestemme, hvilke Belønninger og Opmuntringer, der maae gives de Børn, som have udmærket sig ved Fliid og god Opførsel, ligesom den og skal lade sig give Underretning om de Opmuntringer og Straffe, Skolelæreren har tilkiendt Børnene, og, naar det findes fornødent, lade sig forklare Grundene til hans heri brugte Fremgangsmaade. Findes noget Barn at have viist sig modvilligt, ulydigt eller i anden Maade at have opført sig saa slet, at de Straffe, som det er Skolelæreren tilladt at bruge, ansees at være utilstrækkelige efter Forseelsens Beskaffenhed, da bør Commissionen efter foregaaende Undersøgelse indberette Sagen til Amtsskoledirectionen, paa det at det nærmere kan vorde bestemt, hvorledes med et saadant Barn bør forholdes.

§. 10.

Commissionen har at paasee, at der holdes vedbørlig Rigtighed over Skolens Inventarium og Skolecassens Indtægter, at Skolen forsynes med de fornødne Bøger, Regne- og Skrive-Tavler og Skrivematerialier, og at Skolestuen bliver forsynet med det fornødne Brændsel.

§. 11.

Skulde imod Formodning nogen af Skolecommissionens Lemmer ikke iagttage de Pligter, som paaligge ham, da bør de øvrige Medlemmer af Commissionen advare den Vedkommende; men dersom saadant ikke frugter, skal det Forefaldne af Commissionen indberettes til Amtsskoledirectionen

til sammes Paakiendelse eller videre Foranstaltning. Iøvrigt skal den, over hvem der saaledes føres Klage, træde ud af Commissionen, saalænge der handles om denne Sag.

§. 12.

Sogdenes Skolecommissioner skulle hvert halve Aar, nemlig først i Junii og først i December Maaned, tilstille Amtsskoledirectionen *in duplo* saavel de i Anordningens §. 25 befalede Examens-Lister som og deres Indberetninger om, hvad ellers Skolevæsenet betræffende i det afvigte halve Aar af Vigtighed er forefaldet, da der efter Omstændighederne enten af Amtsskoledirectionen eller efter sammes Forestilling til Vort Danske Cancellie kan ventes føiet de nødvendige Foranstaltninger.

C. UNDERRETNING FOR AMTSSKOLEDIRECTIONEN.

§. 1.

Det paaligger Amtsskoledirectionerne at vaage, enhver i sit Embeds-District, over alt det, som kan bidrage til Almueskolevæsenets Fremme, og med Nidkierhed at paasee, at Hensigten af Vor Anordning af 29de Julii 1814 opfyldes.

§. 2.

Som Sogne-Skolecommissionens nærmeste Foresatte skulle Amtsskoledirectionerne have Ret til at fordre dissers Betænkninger afgivne i alle de Tilfælde, hvor samme maatte behøves.

§. 3.

Af de Indberetninger, som Sogdenes Skolecommissioner ere pligtige at indsende *in duplo* hvert halve Aar om Skolevæsenets Forfatning og Fremgang i hvert enkelt District, skal Amtsskoledirectionen beholde den ene Afskrift til sin Efterretning og indsende den anden til Vort Danske Cancellie ved Aarets Slutning samt derhos selv for hele Aaret afgive sin almindelige Beretning og Betænkning angaaende Skolevæsenets Tilstand og Forbedring i det den anbetroede Embedsdistrict.

§. 4.

Skulde der fra Sogne-Commissionerne indløbe Sager af den Betydenhed, at de ikke af Amtsskoledirectionen kunne afgjøres, da bør denne ufortøvet indberette det til Vort Danske Cancellie til videre Foranstaltning.

§. 5.

I Henseende til Amtsskoledirectionens Kiendelser og de Bøder, som denne maatte finde sig beføiet at paalægge Nogen, forholdes der efter hvad i Vor Anordning af 29de Julii 1814 er bestemt.

§. 6.

Amtsskoledirectionens Lemmer og fornemmeligen Amtsprovsten skulle, efter Muelighed, flittigen besøge Skolerne og paasee, at Skolelærerne saavel som Skoleforstanderne og andre Sognecommissionens Medlemmer troeligen opfylde deres Pligter. Amtsprovsten bør og paa sine Reiser i Amtet jevnlig i Kirkerne overhøre Ungdommen, paa det at deres Fremgang i Christendommen kan erfares.

§. 7.

Amtsskoledirectionen skal især paasee, at ingen antages til Skolelærer, med mindre han besidder de Egenskaber og Færdigheder samt har aflagt de Prøver, som i Anordningen ere foreskrevne; saa og at de, der beskikkes til disse Embeder, have tilveiebragt paalidelige Attester om deres moralske Character.

§. 8.

Dersom det fra Sognecommissionerne indberettes eller paa anden Maade bringes i Erfaring, at der iblandt Skolelærerne findes nogen, som ikke har erhvervet sig tilstrækkelige Kundskaber eller formedelst Alderdom og Svaghed er uduelig til at vedblive sit Kald, da skal Amtsskoledirectionen melde det til Vort Danske Cancellie, der er bemyndiget til at give en saadan Skolelærer Afsked med Pension efter Omstændighederne.

§. 9.

I Henseende til Opsynet med Skolernes oeconomiske Forfatning, Bygningernes Reparation og Vedligeholdelse m. v. har Amtsskoledirectionen nøie at efterkomme og overholde det, som derom i Anordningen er befaleet.